

กลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

Student Affairs Administration Strategies to Enhance Global Citizenship of Secondary School
under The Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen

จอมไตร ทันโส^{1*} และ ดาวรุวรรณ ถวิลการ²

Jomtrai Thanso^{1*} and Dawruwan Thawinkarn²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และนำเสนอกลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 79 คน ครู จำนวน 406 คน รวม 485 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.901 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก มีค่าเฉลี่ย 3.83 อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก มีค่าเฉลี่ย 4.74 อยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างพลเมืองโลก ($PNL_{Modified} = 0.305$) และพบว่า กลยุทธ์การบริการกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ (1) กลยุทธ์การส่งเสริมให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมในโรงเรียน (2) กลยุทธ์เปลี่ยนกระบวนการทัศนให้ผู้เรียนสะท้อนผลการทำงาน แก้ไขปัญหาเพื่อให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 (3) กลยุทธ์พลิกโฉมพัฒนาผู้เรียน ตอบสนองความต้องการของชุมชนความเป็นพลเมืองโลก (4) กลยุทธ์การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การบริหารกิจการนักเรียน, ความเป็นพลเมืองโลก

Article Info: Received 31 July, 2022; Received in revised form 21 September, 2022; Accepted 7 October, 2022

¹ นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมล : jomtrai.t@kku.ac.th

Graduate Student in Educational Administration Division, Faculty of Education, Khon Kaen University Email: jomtrai.t@kku.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมล : awtha@kku.ac.th

Lecturer of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University Email: awtha@kku.ac.th

* Corresponding Author

Abstract

This study aims to survey the current and desired conditions and requirements, as well as to present strategies, for student affairs administration promoting global citizenship. The samples include 79 school directors or deputy directors and 406 teachers from the Secondary Educational Service Area Office in Khon Kaen, for a total of 485 participants. Stratified random sampling was employed to collect the samples. The research instruments consisted of questionnaires with a reliability value of 0.901, and descriptive statistics were used to analyze the collected data and semi – structured Interview. The results indicate that the current status of student affairs administration for global citizenship is satisfactory, with an overall average score of 3.83. The average score of all desirable conditions for Student Affairs for Global Citizenship is 4.74, which represents the highest level. The greatest requirement of managing student affairs for global citizenship was community participation in developing global citizens ($PNI_{Modified} = 0.305$). In addition, the results demonstrated that strategies for student affairs services for global citizenship consist of four main strategies: (1) encouraging students to participate in school activities; (2) changing the paradigm for learners to reflect on their work; (3) solving problems corresponding to 21st century skills; and (4) creating a forum for local learning integration.

Keywords: strategies, student affairs administration, global citizenship

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 มีแนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองโลก หรือ Global Citizenship Education (GCE) ได้ถูกพูดถึงในระดับนานาชาติมาโดยตลอด โดยมี UNESCO เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน แนวคิด GCE คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าไปเรียนรู้ มีส่วนร่วม และเชื่อมโยงตัวเองกับประเด็นโลกในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้เรียน กล่าวได้ว่าในด้านหนึ่ง GCE เป็นการสร้างสำนึกการเป็นพลเมืองโลกผ่านความรู้ความเข้าใจ และอีกด้านหนึ่งคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก โดยตระหนักเสมอว่าเราล้วนมีพันธะในการสร้างโลกและอนาคตที่ดีกว่าเดิม ปัญหาของสังคมโลกที่กำลังเผชิญในช่วงเวลานี้และกำลังบั่นทอนความเป็นอยู่ของสังคมโลกและมวลมนุษยชาติ เป็นปัญหาที่ทุกคนต้องร่วมกันแก้ไข สามประการปัญหาแรก คือปัญหาโลกร้อน สองคือปัญหาความเหลื่อมล้ำ และสามคือวิกฤติของการเมืองในระบบประชาธิปไตย ล้วนแต่เป็นหน้าที่ของพลเมืองโลกทุกคน (บัณฑิต นิจถาวร, 2563) ในศตวรรษที่ผ่านโลกมีการเปลี่ยนแปลงจากยุคอุตสาหกรรมสู่ยุคดิจิทัลที่มีการติดต่อสื่อสาร การขนส่งสินค้า หรือการอพยพย้ายถิ่นฐานของมนุษย์ทำได้อย่างรวดเร็ว ความเป็นอัตลักษณ์ของมนุษย์เป็นสิ่งที่นิยามบุคคลนั้น ซึ่งมีความหลากหลาย ทั้งเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว เพศ วัฒนธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

การปลูกฝังความเป็นพลเมืองโลกสถานที่บ่มเพาะนักเรียนคือโรงเรียน งานบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญในการดำเนินการของสถานศึกษาและมีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง การบริหารกิจการนักเรียนจึงต้องพัฒนาปรับการดำเนินงานให้สามารถป้องกันและปัญหาดังกล่าวและเตรียมพร้อมนักเรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมถึงจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการดำเนินชีวิตภายในสถานศึกษาและสอดคล้องกับการเป็นพลเมืองโลก การปรับพฤติกรรมของนักเรียนให้มีความประพฤติดี การส่งเสริมระเบียบวินัย คุณธรรมและจริยธรรม ให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและพลเมืองที่ดีของโลก (เปรมวิทย์ ทองเชื้อ, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขนาดใหญ่ที่มีความหลากหลายของขนาดโรงเรียน จำนวนนักเรียน มีความแตกต่างทางเศรษฐกิจแต่ละโรงเรียน แต่ละท้องถิ่น การบริหารจัดการของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ทั้งประสบความสำเร็จและอยู่ขั้นตอนการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการพัฒนาของโลก โดยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มองคุณค่าการศึกษาว่าเป็นเครื่องมือในการสร้างความเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าในชีวิต “การศึกษาควรกระตุ้นให้ทุกคนห่วงใยโลกของเรา รวมถึงเอาใจใส่เพื่อนร่วมโลกเช่นเดียวกัน การศึกษา จึงเป็นเครื่องมือในการเตรียมพร้อมเหล่าเยาวชนให้เติบโตอย่างมีสำนึกในความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นตั้งแต่ในระดับสังคม ประเทศชาติ ตลอดจนถึงค่านิยมในระดับสากล” (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2562) มุ่งเน้นให้เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนามิติต่าง ๆ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต

การจัดทำกลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก จะเป็นสภาพปัจจุบัน กรอบแนวคิด และกลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อสร้างให้นักเรียนกล้าคิด กล้าตั้งคำถาม ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กฎหมาย และมีแนวคิดสามารถแก้ปัญหาโครงสร้างของสังคมที่เรามองเห็นว่าไม่เป็นธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับสังคมโลก การเตรียมนักเรียนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ให้สามารถอยู่ในสังคมโลกที่กว้างใหญ่ การบริหารจัดการในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการบริหารงานกิจการนักเรียนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เคารพต่อกฎหมาย สนใจด้านการเมืองที่เป็นสถาบันสำคัญในการพัฒนาประเทศ การอยู่ร่วมโลกกันอย่างสันติสุขได้ ต้องเข้าใจ ยอมรับ และเรียนรู้ ความเหมือนและความแตกต่างกันพลโลกมีความเหมือนและความแตกต่างกันหลายด้าน เช่น สถานที่อยู่อาศัย ภาษา ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ภาษา ชีวิตความเป็นอยู่ (Kniep, 1986) การจัดทำกลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

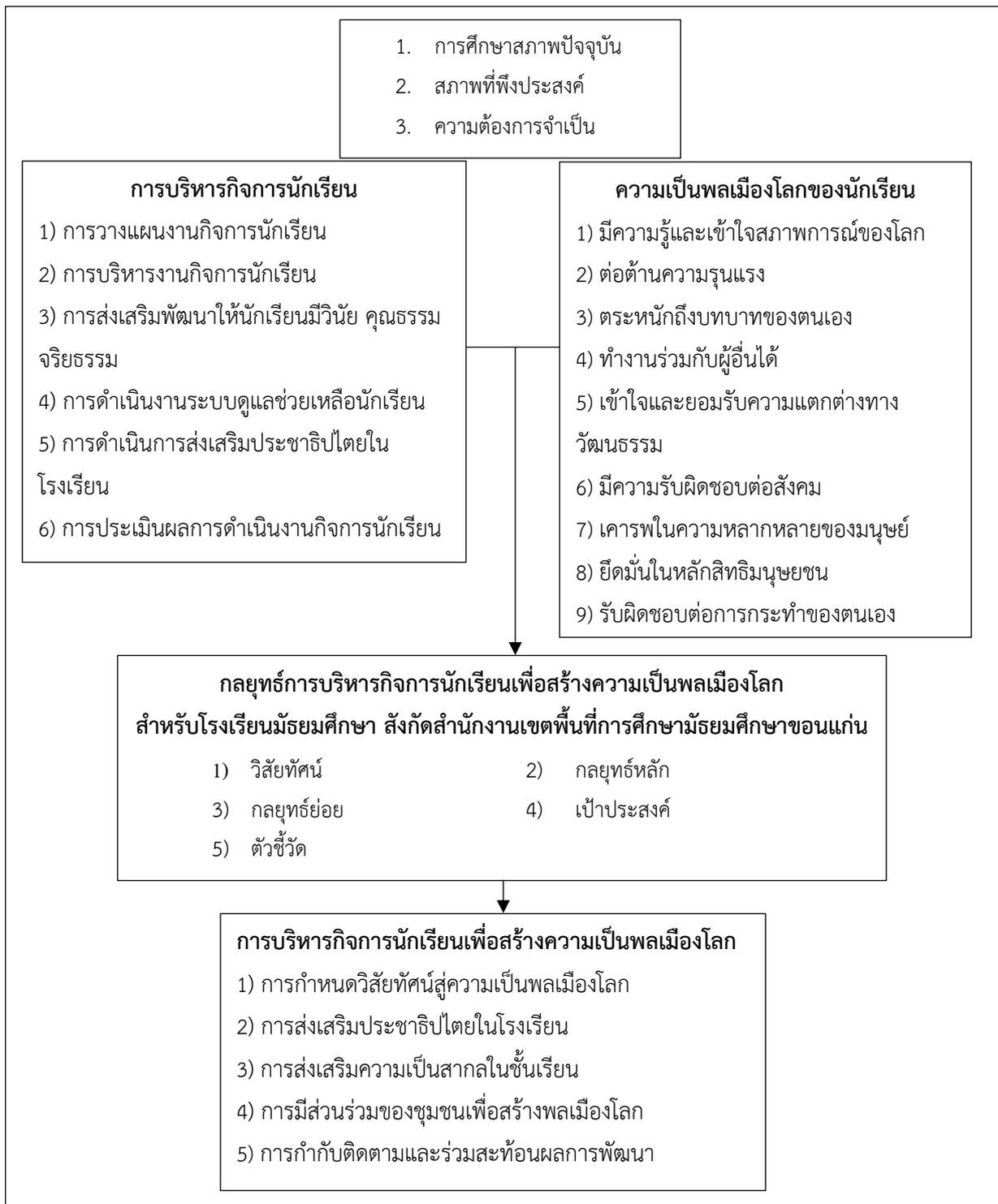
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น และนำเสนอกลยุทธ์ของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูสามารถนำกลยุทธ์ไปใช้ในการจัดการศึกษาหรือกำหนดนโยบายเพื่อความเป็นพลเมืองโลกให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์และพัฒนาแนวคิดเชิงประยุกต์เพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารองค์การต่อไป สามารถนำกลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามหลักสูตรสอดคล้องกับการสร้างพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยยึดแนวคิดของ The Welsh Assembly Government (2008) และการบริหารงานกิจการนักเรียน ของสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) เป็นหลัก และเพื่อสอดคล้องกับการบริหารงานตามหลัก Deming Cycle ของ วิลเลียม เอ็ดเวิร์ด เดมมิ่ง และจากการสังเคราะห์องค์ประกอบ ทำให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (theoretical framework) พบว่า มี 10 องค์ประกอบ แต่การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความถี่ขององค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบของการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework) จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์สู่ความเป็นพลเมืองโลก 2) การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 3) การส่งเสริมความเป็นสากลในชั้นเรียน 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างพลเมืองโลก และ 5) การกำกับติดตามและร่วมสะท้อนผลการพัฒนา (ภาพ 1)

ภาพ 1

กรอบแนวการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2 เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

วิธีการวิจัย

ระยะที่ 1

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นโดยผู้ให้ข้อมูลคือผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน จำนวน 155 คน และครู จำนวน 3,257 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ประกอบด้วยผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน จำนวน 79 คน ครู จำนวน 406 คน รวม 485 คน โดยใช้เกณฑ์สำหรับกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการของ Krejcie and Morgan โดยกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมทั้งกลุ่ม แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) โดยมีประเด็นคำถามในเครื่องมือแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (checklist) และแบบเติมคำตอบ ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์ในตำแหน่ง (ปี) และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

นำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครู จากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.901

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน จำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งด้วยตนเองด้วยตนเองและรูปแบบออนไลน์ Google Form และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 30 วัน แล้วจึงไปขอรับแบบสอบถามคืน โดยขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ประสานงานที่เป็นผู้รวบรวม เครื่องมือและติดต่อรับคืนด้วยตนเองจากผู้ประสานงาน อัตราการตอบกลับ ร้อยละ 100 จากนั้น ตรวจสอบความถูกต้องและความเพียงพอของข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ และสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน/ รองผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน จำนวน 5 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติบรรยายใช้การแจกแจงความถี่และหาร้อยละสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

4.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.3 จัดลำดับความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ระยะที่ 2

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลรายด้าน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดของ ดัชนีความต้องการจำเป็น และ กำหนดให้ค่าดัชนีสำคัญความต้องการจำเป็นที่ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ค่าเฉลี่ยของค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดของดัชนีความต้องการจำเป็น คือ จุดแข็ง และค่าดัชนีสำคัญของความต้องการจำเป็นที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดของดัชนีสำคัญของความต้องการจำเป็น คือ จุดอ่อน

การวิเคราะห์โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

1. เครื่องมือในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน จำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้สถิติค่าความถี่และจัดเรียงลำดับความถี่มากไปหาความถี่น้อยและสัมภาษณ์ใช้วิธีการจัดหมวดหมู่โดยมีประเด็น คือ ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านเทคโนโลยี (PEST)

3. ร่างกลยุทธ์

ร่างกลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยใช้การ TOWS Matrix ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม มาวิเคราะห์กลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix โดยใช้การวิเคราะห์จับคู่ระหว่าง 1) จุดแข็งและโอกาส (SO) = กลยุทธ์เชิงรุก 2) จุดอ่อนและโอกาส (WO) = กลยุทธ์เชิงแก้ไข 3) จุดแข็งและภาวะคุกคาม (ST) = กลยุทธ์เชิงป้องกัน 4) จุดอ่อนและภาวะคุกคาม (WT) = กลยุทธ์เชิงรับ และสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน จำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรค

ขั้นที่ 2 ยกร่างกลยุทธ์ การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่าง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม SO ST WO WT โดยใช้ TOWS Matrix

ขั้นที่ 3 สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน เพื่อปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ตาราง 1

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น (PNI) ของการบริหารจัดการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ลำดับความต้องการจำเป็น	
	M	SD	แปลผล	M	SD	แปลผล	PNI _{Modified}	ลำดับ
1. การกำหนดวิสัยทัศน์สู่ความเป็นพลเมืองโลก	3.84	0.56	มาก	4.76	0.54	มากที่สุด	0.239	3
2. การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	4.04	0.43	มาก	4.71	0.45	มากที่สุด	0.170	5
3. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในชั้นเรียน	3.67	0.64	มาก	4.66	0.55	มากที่สุด	0.274	2
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างพลเมืองโลก	3.63	0.74	มาก	4.73	0.70	มากที่สุด	0.305	1
5. การกำกับติดตามและร่วมสะท้อนผลการพัฒนา	3.98	0.65	มาก	4.84	0.63	มากที่สุด	0.219	4
รวม	3.83	0.54		4.74	0.53		0.241	

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น (PNI) ของการบริหารจัดการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า การดำเนินงานในสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ย 3.83 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($M = 4.04, SD = 0.43$) มากที่สุด รองลงมา คือ การกำกับติดตามและร่วมสะท้อนผลการพัฒนา ($M = 3.98, SD = 0.65$) การกำหนดวิสัยทัศน์สู่ความเป็นพลเมืองโลก ($M = 3.84, SD = 0.56$) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในชั้นเรียน ($M = 3.67, SD = 0.64$) ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างพลเมืองโลก ($M = 3.63, SD = 0.74$)

เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.74 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบ พบว่า การกำกับติดตามและร่วมสะท้อนผลการพัฒนา มากที่สุด ($M = 4.84, SD = 0.63$) รองลงมาคือ การกำหนดวิสัยทัศน์สู่ความเป็นพลเมืองโลก ($M = 4.76, SD = 0.70$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในชั้นเรียน ($M = 4.66, SD = 0.55$) และเมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดไปต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างพลเมืองโลก ($PNI_{Modified} = 0.305$) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในชั้นเรียน ($PNI_{Modified} = 0.274$) การกำหนดวิสัยทัศน์สู่ความเป็นพลเมืองโลก ($PNI_{Modified} = 0.239$) การกำกับติดตามและร่วมสะท้อนผลการพัฒนา ($PNI_{Modified} = 0.219$) และค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($PNI_{Modified} = 0.170$)

2. กลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ดังนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม SO ST WO WT โดยใช้ TOWS Matrix ได้กลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์หลัก กลยุทธ์ย่อย ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision) นักเรียนมีภาวะผู้นำ ทำงานร่วมกับผู้อื่น แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์และดำรงตนอยู่ในสังคมโลกได้อย่างปกติสุข

เป้าประสงค์ (Goal)

- 1) นักเรียนเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมในโรงเรียน
- 2) นักเรียนมีทักษะในการทำงาน แก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21
- 3) พัฒนาผู้เรียนให้ตอบสนองความต้องการของชุมชน ตลาดแรงงาน และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข
- 4) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น กำหนดช่องทางแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ประสาน

ความร่วมมือกับชุมชน และองค์กรอื่น ๆ

กลยุทธ์ (Strategies)

- 1) กลยุทธ์การส่งเสริมให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมในโรงเรียน
- 2) กลยุทธ์เปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ผู้เรียนสะท้อนผลการทำงาน แก้ไขปัญหาเพื่อให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21
- 3) กลยุทธ์พลิกโฉมพัฒนาผู้เรียน ตอบสนองความต้องการของชุมชนความเป็นพลเมืองโลก
- 4) กลยุทธ์การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น

ประเด็นกลยุทธ์ย่อย

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์การส่งเสริมให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมในโรงเรียน มี 3 ประเด็น ดังนี้

- 1.1 การส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนที่มีความสามารถและศักยภาพพิเศษเป็นผู้นำ
- 1.2 การส่งเสริมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ
- 1.3 การสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในโรงเรียน

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์เปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ผู้เรียนสะท้อนผลการทำงาน แก้ไขปัญหาเพื่อให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 มี 2 ประเด็น ดังนี้

- 2.1 การแต่งตั้งนักเรียนเป็นคณะกรรมการ คณะทำงาน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน
- 2.2 การจัดให้นักเรียนมีการประชุมวางแผนงาน แก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สะท้อนผลการทำงานและ

สรุปรายงานอย่างเป็นระบบ

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์พลิกโฉมพัฒนาผู้เรียน ตอบสนองความต้องการของชุมชนความเป็นพลเมืองโลก มี 3 ประเด็น ดังนี้

- 3.1 การส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต
- 3.2 การส่งเสริมการฝึกสังเกตและเข้าใจผู้อื่น
- 3.3 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น มี 2 ประเด็น ดังนี้

4.1 การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น ประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชน หรือสถาบันการศึกษาอื่น

4.2 การส่งเสริมกิจกรรมเชิงบูรณาการและบริการสังคม

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า

ผลการวิจัยโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่าโรงเรียนมีการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีการส่งเสริมให้มีคณะกรรมการนักเรียน มีการเลือกตั้ง ซึ่งการส่งเสริมให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้สังคมและชุมชนเป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตเป็นการสร้างลักษณะนิสัยให้เด็กได้รู้จักระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์และกติกาสังคม ตลอดจนรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ทีมงาน รับผิดชอบชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยโรงเรียนควรนำรูปแบบประชาธิปไตยมาใช้ในโรงเรียน เพื่อพัฒนาเด็กให้มีความเป็นประชาธิปไตย รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามภาระหน้าที่ และมีวิถีชีวิตตามหลักประชาธิปไตย สามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประลอง ครุฑน้อย และคณะ (2563) ได้ศึกษา การพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย พบว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนมีความจำเป็นในสังคมปัจจุบัน และเป็นทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 และยังสอดคล้องกับสมหมาย จันทรเรือง (2559) ได้ศึกษาโรงเรียนประชาธิปไตย พบว่า การพัฒนาให้คนในสังคมปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จและยั่งยืนต้องอาศัยกระบวนการอบรมกลุ่มเกลตาทางสังคม (socialization) ที่ยาวนานและมีความต่อเนื่อง และที่สำคัญที่สุด คือต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อความเป็นพลเมืองโลกสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.51 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบ พบว่า การกำกับติดตามและร่วมสะท้อนผลการพัฒนามากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่า การกำกับติดตามเป็นกระบวนการทำงาน ตามหลักทฤษฎี Deming Cycle ของ Edwards W. Deming เมื่อลงมือปฏิบัติไปได้สักระยะ ต้องเริ่มทำการตรวจสอบความคืบหน้าของสิ่งที่เราได้ลงมือปฏิบัติไป หาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง การติดตามเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงการ/ กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ หากไม่มีระบบติดตามของโครงการ/ กิจกรรมแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานให้ลุล่วง กลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการไม่ได้รับประโยชน์หรือได้รับน้อยกว่าที่ควรจะเป็นเกิดปัญหาในการควบคุมคุณภาพของการดำเนินงาน เสียเวลาในการตรวจสอบความขัดแย้งในการปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ/ กิจกรรม ในทางตรงกันข้าม หากโครงการมีระบบติดตามที่ดีแล้วจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ต้นทุนดำเนินงานต่าง ๆ ยกตัวอย่าง เช่น การระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการและการเสนอแนวทางแก้ปัญหาการติดตามความสามารถในการเข้าถึงโครงการของกลุ่มเป้าหมาย การติดตามประสิทธิภาพในการดำเนินงานของส่วนต่าง ๆ ในโครงการและการเสนอวิธีการปรับปรุงการดำเนินงานสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศนีย์ พิมพ์พอก และคณะ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย พบว่า กระบวนการในการนิเทศ ติดตาม ต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อน และหลังจากนิเทศติดตามแล้วต้องการให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนางาน

ความต้องการจำเป็น ของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างพลเมืองโลก มีความต้องการ จำเป็นสูงสุด เพราะการจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ต้องอาศัยกระบวนการนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 58 ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมใน กระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ของตนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ ประชาชนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจึงมีความสำคัญ ในการการร่วมกันจัดการศึกษา ทั้งชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของไกรศร วันละ (2565) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องผ่าน หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาและแก้ปัญหา ได้แก่ ร่วมศึกษา ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลของการพัฒนา ซึ่งสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการวางรากฐาน การศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนากลยุทธ์ของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

โดยวิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT analysis) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม มาวิเคราะห์กลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ มีประเด็นสำคัญ ที่นำมาอภิปราย ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์การส่งเสริมให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมในโรงเรียน ซึ่งการทำกิจกรรมนอกห้องเรียน จะทำให้นักเรียนได้ประสบการณ์ใหม่ แรงบันดาลใจ เพราะแต่ละกิจกรรมจะมีความแตกต่างกัน ทำให้ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอด ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหา หรือการทำงานร่วมกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อที่ที่มีความคิด ทักษะที่ที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนได้พัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น การทำกิจกรรมจึงเป็นการช่วยพัฒนานักเรียนในหลากหลายด้านในสังคมที่นอกเหนือจาก ห้องเรียน รู้จักการวางแผนในการจัดการเวลา จัดลำดับความสำคัญ และแบ่งเวลาไม่ให้ทับซ้อนกัน สอดคล้องกับกมลฤทัย เนตรทิพย์ (2564) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน พบว่า กิจกรรมนักเรียนเป็น เรื่องที่สำคัญของสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้นักเรียนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสุข มีความสมบูรณ์พร้อมใน ทุกด้าน

กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์เปลี่ยนกระบวนการทัศนให้ผู้เรียนสะท้อนผลการทำงาน แก้ไขปัญหาเพื่อให้สอดคล้องกับ ทักษะในศตวรรษที่ 21 การที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมนอกห้องเรียน ได้ทำงานด้วยตนเอง โดยโรงเรียนได้สร้างเสริมให้เกิดขึ้นได้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งให้สามารถใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้ แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ ตามแนวคิดของ McKinney (2008) ได้เสนอตัวอย่างรูปแบบหรือเทคนิค การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมยังสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดกระบวนการ เรียนรู้แบบ active learning ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง คือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจาก

กิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พงศพิฏกุล, 2558)

กลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์พลิกโฉมพัฒนาผู้เรียนตอบสนองความต้องการของชุมชนความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตขนาดใหญ่ สถานศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้ก้าวทันโลก การศึกษาทำให้คนไทยรู้เท่าทัน ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า และในสังคมแข่งขัน คนไทยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถใช้ความรู้จัดการตนเองได้เพิ่มมากขึ้น การจัดการศึกษา โดยสถานศึกษาจึงควรจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน สังคม วัฒนธรรม จิตวิญญาณของความเป็นท้องถิ่น วิถีชีวิตและความเป็นตัวตน การศึกษาจึงต้องอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัด ศาสนสถาน ที่มีบรรพบุรุษ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณธรรมศีลธรรมเป็นกลไกเชื่อมโยงคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับพินสุตา สิริธรงค์ศรี (2555) และนอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับกล้า ทองขาว (2561) พบว่า การศึกษาที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เป็นกระแสหลักในปัจจุบัน และหากมีการนำไปปฏิบัติให้กว้างขวางทั่วประเทศ จะช่วยลดปัญหาและข้อจำกัดของการศึกษารูปแบบเดิม และการจัดการศึกษาแบบชุมชนมีส่วนร่วม มีแนวโน้มจะกลายเป็นการศึกษาที่เหมาะสมกับอนาคตสังคมไทยและสอดคล้องกับการเป็นพลเมืองโลกที่สมบูรณ์แบบ สอดคล้องกับแนวคิดของวรารกรณ์ สามโกเศศ และคณะ (2553) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาฐานชุมชนว่า การจัดการศึกษาฐานชุมชน เป็นระบบการศึกษาทางเลือกของภาคประชาชน ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งที่ฐานรากที่จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งระบบ โดยให้ความสำคัญกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น สถาบันศาสนา เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นของประชาชน เติมเต็มการจัดการศึกษาที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน

กลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น การมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนและประชาชนชนในการดำเนินการเพื่อให้สถานศึกษาทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผ่านกระบวนการทางการศึกษา โดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง การมีส่วนร่วม การพัฒนาองค์กรรวมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การประสานงาน ความร่วมมือทุกภาคส่วน และการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจัดการเรียนรู้งานอาชีพได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในชุมชน โรงเรียนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2558) ได้ศึกษาการประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (knowledge management) เกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) ต่อเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ หน่วยงานต้นสังกัด ควรเผยแพร่ (disseminate) ผ่านเวทีและสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เช่นเดียวกับการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่นของโรงเรียนในการเผยแพร่ผลงานวิชาการ นวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียน ครู จะเป็นการกระตุ้นการจัดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวภาคย์ แผลมเพชร (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ พบว่า ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่สำคัญเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองโลกในยุคของสารสนเทศ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มีศักยภาพในการใช้ เทคโนโลยีในยุคสารสนเทศ โดยเวทีที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในปัจจุบันมีความหลากหลายทั้งอยู่ในรูปแบบของการนำเสนอ งานวิชาการต่าง ๆ และรูปแบบของสื่อสารสนเทศ สื่อ social media

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้

ความต้องการจำเป็น ของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างพลเมืองโลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงควรสนับสนุนและช่วยเหลือให้โรงเรียนจัดการศึกษาแบบให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงอยู่ในสังคมท้องถิ่นได้ ร่วมในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีท้องถิ่น การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาและการจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น มุ่งมั่นที่จะส่งเสริมให้นักเรียนพลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบ โดยการดูแลพื้นที่ ผู้คนและชุมชนที่อาศัยอยู่ ให้นักเรียนเห็นความสำคัญในการพัฒนาชุมชน อยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างปกติสุข

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำกลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองในฐานะสมาชิกในสมาคมโลก ที่กว้างขวาง รวมทั้งพร้อมที่จะปฏิบัติหรือริเริ่มสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนสิ่งที่ตนเองเชื่อมั่น เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสในการเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมและเสียสละเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรดำเนินการวิจัยพัฒนารูปแบบหรือตัวบ่งชี้กลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อวัดผลสำเร็จของกลยุทธ์

ควรดำเนินการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาโดยหน่วยงานต้นสังกัดและ/หรือสถานศึกษา แต่ละแห่ง ควรจัดทำนโยบายของตนเอง โดยประยุกต์ใช้รูปแบบวิธีการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ แล้วนำผลการวิจัย มาเปรียบเทียบกับผลวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายระดับหน่วยงานหรือสถานศึกษา ที่จะนำไปใช้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาสืบเนื่องมาจากผลการจัดลำดับ ความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลฤทัย เนตรทิพย์. (2564). การศึกษาสภาพการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านบ่อหลวง

อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต : การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติ ครั้งที่ 16 ปีการศึกษา 2564. (431-440). ปทุมธานี.

กล้า ทองขาว. (2561). ยุทธศาสตร์ศึกษา – การจัดการศึกษารฐานชุมชน Community Based Education Management = CBEM. *วิทยาจารย์*, 117(8), 45-48.

เกศนีย์ พิมพ์พัก, ฤตินันท์ สมุทร์ทัย, สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ, และ เกียรติสุดา ศรีสุข. (2560). การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(3), 172-186.

ไกรสร วันละ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและ นวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(2), 391-404.

บัณฑิต นิจถาวร. (2563, 6 มกราคม). ปัญหาที่สังคมโลกและสังคมไทยรอคำตอบ. *กรุงเทพธุรกิจ*.

<https://www.bangkokbiznews.com/social/860818>

- ประลอง ครุชน้อย, สังวรณ์ ังดระโทก, สมคิด พรหมจ้อย, และ สุพัทธ์ พิบูลย์. (2563). การประยุกต์ใช้การประเมินที่ซับซ้อนด้วยทฤษฎีในการพัฒนาและประเมินโครงการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 13(1), 98-113.
- เปรมวิทย์ ทองเชื้อ. (2564). ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์. *Education Journal, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhut University*, 4(2), 23-35.
- พิณสุดา สิริรังศรี. (2555). การศึกษาที่พึงเสียงประชาชน. ใน *การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน การศึกษาฐานรากทางเลือกประเทศไทย* (น. 12-38). ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มาเรียม นิลพันธุ์, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, ศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย, และ อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2558). การประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 7(1), 26-41.
- วรารณ สามโกเศศ. (2553). *ข้อเสนอทางเลือกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส).
- สถาพร พฤษภูมิกุล. (2558). *การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เอกสารประกอบการฝึกอบรม “คุณภาพผู้เรียน...เกิดจากกระบวนการเรียนรู้”*. ม.ป.ท.
- สมหมาย จันทร์เรือง (2559, 22 พฤศจิกายน). โรงเรียนประชาธิปไตย. *มติชนออนไลน์*.
https://www.matichon.co.th/columnists/news_366282
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *รายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (global citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ*. พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2552*. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- เสาวภาคย์ แผลมพีชร. (2557). ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ. *สุทธิปริทัศน์*, 28(87), 149-169.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2562, 13 กรกฎาคม). *ความเป็นพลเมืองโลกกับคนรุ่นใหม่*. sanook.
<https://www.sanook.com/campus/1396293/>

ภาษาอังกฤษ

- Kniep, W. M. (1986). Social studies within a global educations. *Social Education*, 50(7), 536-542.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Mckinney, S. E. (2008). Developing teachers for high-poverty schools: The role of the internship experience. *Urban Education*, 43(1), 68-82.
- The Welsh Assembly Government. (2008). *Education for sustainable development and global citizenship a common understanding for schools*. Department for Children, Education, Lifelong Learning and Skills.